

Nr 45.

Av herr **Lauren m. fl.**, om ändring i gällande föreskrifter angående statsbidrag åt sjukkassor.

De frivilliga sjukkassorna i Sverige, som städse uppburit vår sjukförsäkring, utöva för närvarande sin verksamhet under tämligen tryckta förhållanden, främst beroende på den ringa hjälp, som tillkommer dessa kassor från det allmännas sida. Först med 1910 års sjukkasselag började statsmakterna i vidare mån intressera sig för sjukförsäkringen. Men det med denna lag följande statsbidraget till kassorna visade sig snart vara allt för knappt tillmätt för att kunna möjliggöra en effektiv sjukförsäkring och åstadkomma en allmän anslutning från de befolkningslager, som mest voro i behov härav.

Ej långt efter tillkomsten av ovannämnda lag insågo också statsmakterna, att förhållandena rörande sjukförsäkringen i landet icke blivit på ett fullt tillfredsställande sätt ordnade. Redan fem år därefter, 1915, tillsatte också Kungl. Maj:t särskilda kommitterade för uppgörande av förslag, bland annat, till obligatorisk sjukförsäkring av arbetare. Från denna tid tills för något år sedan har frågan rörande sjukförsäkringens organisation stått under utredning. Frukterna av det långa utredningsarbetet avsattes i ett förslag av den 14 oktober 1919 till allmän sjukförsäkring, efter överarbetning avgivet på nytt den 2 oktober 1920. Detta mycket vittgående förslag såväl i fråga om försäkringens omfattning som dess kostnad (den årliga totalkostnaden beräknades till närmare 180 miljoner kronor med ett statsbidrag av 30 miljoner kronor) har emellertid icke blivit föremål för närmare åtgöranden från statsmakternas sida. De förbättringar av någon vidare betydelse, som under tiden tillkommit sjukkassorna, bestå uti en förhöjning av det fasta bidraget (1920) med en krona för medlem och år samt rätt för sjukkassorna (från 1913) att med bidrag från staten meddela moderskapshjälp, ävensom i en höjning av maximigränsen för sjukkassas rätt att meddela begravningshjälp.

Under tiden för den nämnda utredningen hava framställningar gång efter annan blivit gjorda till statsmakterna i syfte att åstadkomma förbättrade förhållanden för den frivilliga sjukförsäkringen i form av ett förhöjt statsbidrag till denna försäkring. Emellertid hava dessa framställningar i allt väsentligt icke blivit bifallna. Tiden för ett avgörande av denna viktiga samhällsfråga för den närmaste framtiden torde dock nu icke längre böra uppskjutas. Ur organisations synpunkt torde icke heller några som helst skäl för vidare uppskov (med lösandet av statsbidragsfrågan) längre förefinnas, då man numer så gott som allmänt är av den uppfattningen, att vid en framtida nydaning av sjukförsäkringen de frivilliga sjukkassorna även härvid skola utnyttjas. En stark och utvecklad

frivillig sjukförsäkring kan därför anses bli till gagn för del hela, sålunda även vid en eventuell utbyggnad av sjukförsäkringen.

Omfattningen av de frivilliga sjukförsäkringarnas verksamhet torde närmare framgå av efterföljande siffror i sammandrag för redogörelseåret 1921. (Senast tillgängliga siffror.)

Registrerade sjukförsäkringar funnos till ett antal av 1,289, därunder 31 med landsomfattande verksamhet (rikssjukförsäkringar), samt därtill 32 fortsättnings-sjukförsäkringar.

Medlemmar funnos till ett antal av 727,999, därunder 473,805 män och 254,194 kvinnor.

Inkomsterna utgjorde 17,889,369 kronor, därunder medlemsavgifter 13,032,356 kronor och statsbidrag 2,679,409 kronor.

Utgifterna utgjorde 14,037,456 kronor, därunder kontant sjukhjälp (och moderskapshjälp) 10,381,102 kronor, begravningshjälp 911,960 kronor och förvaltningskostnader 2,134,652 kronor.

Tillgångarna utgjorde, efter avdrag av skulderna, 22,597,568 kronor.

Antalet sjukdomsfall utgjorde 190,533.

Antalet sjukdagar (för vilka sjukhjälp utgätt) utgjorde 5,233,723.

Som av dessa siffror framgår, hava de frivilliga sjukförsäkringarna under sin verksamhet åstadkommit goda resultat. Årligen utbetala de över 11 miljoner kronor i hjälpmedel. I över 190,000 fall och 5 miljoner sjukdagar ha de lämnat ekonomiskt understöd. Att denna vackra hjälpverksamhet i icke ringa grad inverkar lättande på kommunernas utgifter för fattighjälp, ligger i öppen dag.

Vad som även tilldrager sig uppmärksamhet vid ett studium av dessa siffror är, att försäkringarna administreras för en så ringa kostnad. Per medlem räknat utgör denna i genomsnitt blott 2 kronor 93 öre. (Summan för hjälpmedel uppgår till 11.3 miljoner kronor och för förvaltningen till 2.1 miljoner kronor.) Det gynnsamma resultatet härutinnan torde till icke ringa del bero därpå, att de frivilliga sjukförsäkringarna erhålla mycket arbete för administration, sjukkontroll m. m. utfört antingen utan ersättning eller ock mot en helt ringa sådan. Ingen annan försäkringsgren torde kunna uppvisa en förhållandevis så låg siffra på sina omkostnader. En mer eller mindre förstatligad sjukförsäkring skulle säkerligen ej heller kunna göra det.

Statens bidrag till de frivilliga sjukförsäkringarna utgår dels med ett fast årligt bidrag av 2 kronor för medlem, dels med 25 öre för sjukdag, söndagar oräknade, samt därtill med viss ersättning lämnad moderskapshjälp. Det rörliga bidraget, sjukbidraget, har icke ändrats sedan dess tillkomst 1910, varför detsamma realvärde, efter utgångsläget, nu knappast torde uppgå till 15 öre.

Då statsbidraget tidigare fastställdes, utgick man ifrån, att registrerad sjukförsäkring skulle kunna fylla en medlems hela behov av sjukhjälp. Därför förbjöds också s. k. flermedlemskap i den samtidigt utfärdade sjukförsä-

lagen. Emellertid visade det sig snart, att ett stort antal sjukkassor ej vågade taga de risker, som följde med en tillräcklig sjukhjälp, 3 till 4 kronor om dagen, och flertalet av dem, som voro i större behov av sådan hjälp, kunde av ekonomiska skäl ej heller tillförsäkra sig denna. Försäkringsmaterialet — småfolket i allmänhet — har därför icke i vidare mån haft olägenheter av sjukkassornas bristande förmåga uti ifrågavarande avseende. Grunden till berörda bristfällighet ligger så gott som uteslutande i gällande bestämmelser för sjukbidragets utgående. Staten lämnar lika bidrag för såväl den tillräckliga som för den otillräckliga sjukhjälp, 25 öre om dagen för såväl 90 öres som för 4 kronors sjukhjälp. I ena fallet cirka en fjärdedel, i andra en sextondel av sjukhjälp. Härigenom få de, vilka taga den tillräckliga sjukhjälp till 3 å 4 kronor om dagen, betala så gott som hela försäkringen själva. Och folk i små förhållanden tyekar i allmänhet att binda sig för en utgift å cirka 40 å 50 kronor om året. Storleken av den utgående sjukhjälp torde därför genomsnittligt något understiga 2 kronor om dagen.

En livssak för den frivilliga sjukkasserörelsen är därför, att grunderna för sjukbidragets utgående ändras därhän, att detta bidrag lämnas i förhållande till sjukhjälpens effektivitet och samhällsnytta. Sjukbidraget borde i överensstämmelse därmed utgå med viss del, lämpligast en fjärdedel av den lämnade sjukhjälp. Men även det fasta bidraget borde höjas från 2 till 3 kronor för år och medlem, varigenom en välbehörlig utjämning och fyllnad i bidraget också erhållas för alla kassor. Enligt gjorda approximativa beräkningar skulle en ökning av statsbidraget enligt denna skissering betinga en merutgift av 2,218,000 kronor och hela statsbidraget till sjukkasseväsandets befrämjande därmed komma att uppgå till 4,897,409 kronor.

I de mindre grannländerna Norge och Danmark utgår avsevärt större belopp av statsmedel till respektive lands sjukförsäkringar, än vad fallet är i Sverige. Under år 1923 utgick sålunda i Norge i runt tal 7 miljoner kronor eller 11 kronor 72 öre per medlem av statsmedel till det landets sjukförsäkring. I Danmark åter, där förhållandena äro mera jämförbara på grund av försäkringens frivilliga karaktär liksom i Sverige, utgick under år 1922 ett statsbidrag å 12,274,617 kronor eller 9 kronor 17 öre per medlem. I sistnämnda bidrag ingår visserligen ersättning jämväl för av kassorna lämnad sjukvård, men då sjukkassemedlemmarna i vårt land i största utsträckning själva bekosta sig denna vård på den erhållna sjukhjälp, måste självfallet denna hjälp med statsbidrag vara så mycket kraftigare för att kunna fylla sitt ändamål. På grund av danska statens visade omsorg för de frivilliga sjukkassorna, hava kassorna i detta land utvecklats så, att deras hela medlemsantal vid 1922 års slut uppgick till 1,351,357.

I Sverige utgjorde statsbidraget till de frivilliga sjukkassorna år 1921 2,679,409 kronor, motsvarande 3 kronor 68 öre per medlem. Hela antalet sjukkassemedlemmar utgjorde 727,999. (Uppgifter för åren 1922 och 1923

ej tillgängliga, men nämnvärd förändring i siffror och relation förekommer ej.)

Under tioårsperioden 1912—1921 har antalet sjukkasemedlemmar ökat med 170,000 eller genomsnittligt med 17,000 för år. Sedan dess torde tillväxten av medlemmar ha så gott som avstannat. Fara för någon minskning torde till och med föreligga. Orsaken härtill är främst att söka i den ekonomiska depressionen, som av allt att döma torde bli långvarig. Sjukkasorna rekryteras nämligen, som känt, huvudsakligast av folk i arbetares ställning. Förmågan hos folket att upprätthålla sjukförsäkringen kan därför anses hava avtagit under den senaste tiden.

Den frivilliga sjukkasserörelsen har utfört och utför alltjämt en synnerligen gagnande samhällsgärning. Den har i stor utsträckning lyckats förmå medborgarna att i första hand lita till egna resurser och, så långt det varit möjligt, själva sörja för framtiden. Dessa betydelsefulla strävanden förtjäna statsmakternas ökade stöd och uppmuntran. I detta syfte framlägges denna motion. Ett bifall till framställning skulle ge nytt liv åt den frivilliga sjukkasserörelsen. En allmän ekonomisk konsolidering inom sjukkasorna skulle snart inträda, och många kassor därmed bli befriade från tryckande bekymmer i sin verksamhet nu och framdeles. En lättnad i avgifterna och utsträckt sjukhjälpstid kunde också efter hand inträda.

På grund av vad sålunda anförts hemställes härmed, att Kungl. Maj:ts kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor den 11 oktober 1920 må ändras i så måtto,

att i § 1, första stycket och andra raden, orden »dels 2 kronor för varje medlem» — — — utbytas till: »dels 3 kronor för varje medlem» — — —, och att andra stycket i samma paragraf må erhålla följande lydelse:
dels med en fjärdedel av under nästföregående år — eller del därav, som kassan varit registrerad — utbetald kontant sjukhjälp från kassan till lägst 90 öre och högst 4 kronor om dagen, dock att för sjukhjälp utöver 4 kronor om dagen statsbidrag även härför må beräknas efter 4 kronors sjukhjälp, dels för vård å sjukhus, som av sjukkassa bekostats, därvid bidraget utgår med högst 1 krona om dagen, samt att bidraget för utbetald kontant sjukhjälp skall beräknas till minst 1 krona för medlem den 31 december nästföregående år.

Stockholm den 17 januari 1925.

Erik Laurén. Gustaf Olsson Bj. Holmgren. C. J. Johansson,
i Ramsta. Upp-Mälby.
Verner Hedlund. Ruben Wagnsson. Ola Jeppsson. Johan Jönsson.

I motionens syfte instämmer:

W. Bäckström.